

"Möjligheternas byggregler"

Jakob Lindström Wranne

PARALLELL

2018 och 2019 störtade två nya Boeing 737 Max 8, 346 människor avled.

USA:s luftfartsmyndighet Federal Aviation Administration (FAA) hade överlåtit till Boeing att se till att flygplanen var säkra och uppfyllde regelverket. Det ledde till de två krascherna och att alla plan av den typen parkerades på marken i över 20 månader medan olyckorna utreddes.^{1,2}

Samma system vill Boverket införa för byggandet i Sverige.

SÅ HÄR KOMMER DET ATT GÅ TILL:

Byggregelernas förändring är EN av tre förändringar som tillsammans förändrar Sverige. Den här övergripande förändringen har inte skickats på remiss.

Det gäller den sammanlagda verkan av de tre delarna:

- de nya byggreglerna,
- de certifierade byggprojekteringsföretagen, och
- det nya kontrollsystemet

När dessa tre är på plats förändras Sverige.

"Kommunerna kommer att tas bort från detta."

Så beskrev en äldre jurist på Boverket resultatet på ett internt möte.

I den framtid Boverket önskar genomdriva kommer en enskild kommun att ha långt mindre inflytande på vad som byggs och hur det byggs i den egna kommunen. Kommunerna kommer inte att kunna ge medborgarna det de vill ha. Medborgarna kommer att ha än mindre att säga till om i den egna kommunen, och om det egna livet. Demokratin skadas svårt.

Certifierade byggprojekteringsföretag

Utredningen om de certifierade byggprojekteringsföretagen fanns inbakad som en underavdelning i rapporten 2017:23 "En mer förutsägbar byggprocess - Förenklad kontroll av serietillverkade hus". En utredningsrapport från Boverket med ett i missvisande namn. Syftet med rapporten ser i efterhand ut att vara att driva fram de certifierade byggprojekteringsföretagen som idé. Två andra idéer som också förs fram i rapporten avfärdas med ett "Det tycker Boverket inte är någon bra idé."

¹ The New York Times 2019-03-26, "After Boeing Crashes, Sharp Questions About Industry Regulating Itself", <https://www.nytimes.com/2019/03/26/us/politics/boeing-faa.html>

² Business Insider 2020-10-29, "The first Boeing 737 Max crash was 2 years ago today. Here's the complete history of the plane that's been grounded since 2 crashes killed 346 people 5 months apart.", <https://www.businessinsider.com/boeing-737-max-timeline-history-full-details-2019-9>

RAPPORT 2020:31

Möjligheternas byggregler

Ny modell för Boverkets bygg- och konstruktionsregler

Lagändringen i PBL som behövdes för att tillåta certifierade byggprojekteringsföretag gick igenom runt årsskiftet 22-23, utan att någon verkade lägga märke till det.

En äldre jurist på Boverket säger om förslaget "Men det är ju frivilligt att använda certifierade byggprojekteringsföretag." Ja, och det rycker bort mattan under demokratin.

Byggkontrollutredningen

Utredningen om nytt kontrollsystem, Byggkontrollutredningen, redovisas 31 oktober 2023. Resultatet av utredningen kommer troligen att bli det som diskuterades inom Boverket att byggbranschen behöver kontrollera sig själv.

Även plansidan kan påverkas

Generaldirektör Anders Sjelvgren berättar på ett internt Boverksinfo om sitt samtal med ministern som tyckte att denna avreglering var en bra idé som också borde genomföras för "plan".

Detta avreglering för plan har redan börjat smygas igenom. När kommuner idag lägger in plantexter på plankartorna har sedan en kort tid tillbaka kopplingen till lagtexten tagits bort av Boverket.

Boverket definierar även termerna

Reglerna hänvisar idag till "TNC 95 Plan- och byggtermer 1994". Den hänvisningen är borttagen ur de nya reglerna. Definitioner av termer kommer att finnas i Boverkets begreppsbank³. Men Boverkets begreppsbank är bara vägledningstext och saknar därför rättsverkan! TNC hade bredd. Där fanns personer med olika bakgrund, som representerade universitet, intresseorganisationer, branschförbund och statliga myndigheter. Den breda sammansättningen gav TNC en stark samhällelig förankring och hög trovärdighet.

Definitionerna för varje ord på Boverkets begreppsbank är tänkt att skrivas av den tjänsteman som är ansvarig för området på Boverket, kanske med hjälp av branschen.

En stillsam medarbetare

En stillsam medarbetare kommenterade detta med mild röst: "Det är tur att byggbranschen inte är korrumperad."

BOVERKETS FÖRSLAG TILL NYA BYGGREGLER

Sämre och dyrare

Förslaget ger sämre och dyrare hus som tar längre tid att bygga och ger en bebyggelse som genererar sjukdom, olycksfall och vissa fall död.

Boverkets motiv till regelförändringen

Förslaget motiveras av Boverket med att det ska öka innovation, bli billigare att bygga, och ge förutsägbarhet.

Boverkets motivering: Det ska öka innovationen.

Det är tvärtom. Regler ger innovation. Jämför med amerikansk bilbransch som motsatte sig avgaskrav, men lyckades uppnå kraven med mycket goda resultat.

Jämför med höjdhopp. Man hoppar inte högre när ribban tas bort. Tvärtom.

Boverkets motivering: Det ska bli förutsägbart.

En expert på Boverket säger om de nya reglerna: "Förutsägbarheten minskar med detta förslag."

Boverkets motivering: Det ska bli billigare att bygga.

En expert på Boverket säger om de nya reglerna: "Det blir dyrare att bygga."

Driftutrymmen

De nya byggreglerna har tagit bort de krav som finns på driftutrymmen i BBR. Det ger dyrare projektering och försämrad arbetsmiljö i det färdiga huset.

Inget krav på toalett i bostaden

De nya byggreglerna har faktiskt inget krav på toalett i bostaden. Idag finns en koppling till standarden för bostäders användbarhet där det visas hur hygienutrymmen ska utformas. Den kopplingen är borttagen i de nya reglerna. Det finns bara krav på rum för personhygien. Reglerna tillåter till exempel att flerbostadshusets alla toaletter placeras i en länga på gården. Det blir fritt fram att slopa toaletten i bostaden.

Verifierbarheten

Från de nya byggreglerna är verifierbarheten i stort sett helt borttagen och avlägsnad. Verifierbarheten behövs i det dagliga arbetet hos oss som arbetar med hus - konsulter, kommuner, och byggare. Verifierbarheten är en hörnsten. För

^[1] https://www.boverket.se/sv/

^[2] PBL-kunskapsbanken/teman/

^[3] begreppsbanken/

^[4] Se även undersidorna, förvaltnings-sidan och manualen som förklarar helheten.

demokratins skull behöver vad som ska verifieras och nivån på detta bestämmas av statliga verk utifrån beslut i folkvalda församlingar. Kopplingen till folkvalda församlingar tas bort!

Användbarheten

Boverkets förslag till regler är diffusa och saknar precision och definition. De är oanvändbara att arbeta med därför att de saknar tydliga gränser och är därför inte användbara verktyg då hus blir till. De som drabbas är konsulter, byggare, och kontrollanter. Kommunernas myndighetsutövning blir i stort sett omöjlig. I sista hand drabbas medborgaren och brukaren för vilka reglerna är till.

Personer på ledningsnivå i organisationer och företag kommer inte att märka av förändringen, på annat vis än att det uppstår stora kostnader, förseningar, och stora problem.

En medarbetare på Boverket har sagt att byggreglerna "ska inte vara en projekteringshandbok". Vilket de aldrig har varit, och aldrig kommer att bli. Reglerna ska definiera gränsen tydligt.

En äldre jurist på Boverket: "Jag anser det vara en missuppfattning att alla ska sitta och blåddra i byggreglerna."

Reglerna är oerhört diffusa

Resultatet av Boverkets ansträngningar är att regelverket är så diffust skrivet så i stort sett vad som helst kan duga.

Kvalitet?

Boverkets förslag ger stort mandat att bevara allt som kan uppfattas som kulturhistoria. Tidigare var den möjligheten begränsat, och har nu tippat över till en överdriven antikvarisk inriktning. Texterna för att skydda mot ombyggnad är i ofta mer omfattande än nybyggnads-sidan. De nya reglerna lägger krokben för förbättring av det befintliga beståndet.

Och det samtidigt som nybyggnationens kvalitet blir mycket sämre än med dagens regler! Kvalitén på byggnadsbeståndet kommer med de nya reglerna att sjunka betydligt.

Glas i dörrar i bostäder är ett exempel: En kollega på ett kontor hade födelsedagsfest för sin dotter. De bodde i ett äldre hus. Det ringde på dörren och dottern sprang för att öppna. Dottern

sprang in i en glasad dörr, glaset gick sönder och skar av dotterns halspulsåder. Dottern förblödde och avled, trots att en läkare fanns med i sällskapet. Så dåligt glas är det med de nya reglerna fritt fram att sätta in i bostäder.

Grisen skriker!

Regler blir till därför att någon har gjort något dumt. Att det är dumt märks när en människa avlider eller skadas allvarligt. Oftast gör någon något dumt för att spara pengar.

Då skriver Boverket en regel. När en regel skrivs då blir byggbranschen irriterad för då går det inte att bygga så billigt som någon hade kommit på. Då skriker grisen irriterat. Den irriterade skrikande grisen hör till spelet. Så är det för varje regel. Det finns alltid en skrikande gris som vill göra något som en regel sätter P för. Grisar är inte kända för sitt förstånd. Men med Boverkets nya upplägg då får grisarna bestämma precis hur de vill ha det.

Frikort

I förslagets Kapitel 1 § 3 "Mindre avvikelse från föreskrifterna i denna författning" ger tillåtelse till det mesta. Paragrafens öppenhet för undantag är så generös att det är svårt att se vad av den minimala substans som trots allt finns kvar i reglerna fortfarande kan komma till användning.

En äldre jurist på Boverket sa, fritt citerat, "Vi har lagt in en paragraf som kan användas om någon av reglerna skulle uppfattas som alltför fyrkantig."

De nya byggreglerna ger alltså möjlighet att bortse från de regler som byggaren tycker är litet jobbiga, bara byggaren har förmåga att formulera sig.

Processer i domstol

Förslaget ger regler vilka blir användbara först när domar efter domstolsförhandlingar åter sätter in de gränser som är borttagna och saknas i det nya regelverket. Domstolsförhandlingar är varken demokratiska processer eller vetenskapliga processer som strävar efter den förnuftigaste eller bästa lösningen. Domstolsförhandlingar är kraftmätningar där den bäst förberedda parten har störst möjlighet att vinna.

Domstolsförhandlingar ger en ensidig vinnare. Domstolsförhandlingar tar inte hänsyn till att sammanväga olika krav och behov.

Processen med domstolsförhandlingar kan ta fem till tio år för varje enskild liten delfråga inom varje textrad i de nya reglerna.

Det blir dyrare och det går långsammare och resultatet blir ett på många nivåer mycket osammanhängande lappverk med delar av olika regler fastställda i olika processer, med olika vinnare och förlorare. Domstolsförhandlingar ger mellan olika processer asymmetriska och oregelbundna resultat vilka sinsemellan saknar intuitiva samband.

Medarbetares lättja

"Det blir så många frågor." yttrade en aktad medarbetare på Boverket som motiv till avregleringen. Medarbetaren syftade på att ett tydligt och användbart regelverk ger fler frågor från användarna.

Det vill säga, tjänstemannens egen lättja är motiv för att avreglera. Tjänstemäns lättja är inte ett giltigt skäl att avreglera byggreglerna. Det är inte ens ett skäl även om tjänstemän kan tycka att det är tråkigt att svara på frågor.

Uppdelning i separata författningar beror OCKSÅ på lättja.

Uppdelningen i en separat författning för varje tidigare avsnitt i BBR har inom Boverket motiverats med att det är lättare att förnya en mindre del, än att behöva ge ut hela BBR igen. "För det blir så tungt med hela den remissapparaten!"

Det argumentet betyder att förändring görs för några få medarbetares skull. För användarna betyder det att överblicken blir ännu sämre. Det blir en mycket större röra. Den större röran är sämre för alla parter som ska använda reglerna.

Byggreglerna har i alla tider inom författningen delats in i avsnitt. Hur de har delats in har skilt från tid till annan. Nu befästs en stel indelning. Den kommer i en framtid med säkerhet och med olika motiv, att behöva ändras.

Förslaget åsidosätter demokratin

Beslut som bestämmer byggreglerna och deras nivå ska tas i folkvalda förs-

amlingar, och därefter i statliga verk vilka är förlängningar av och styrs av folkvalda församlingar. Det frångår Boverket helt med detta.

Modellen för de nya byggreglerna åsidosätter demokratin

Modellen för att förändra byggregler-na har inte skickats på remiss.

Den modellen ska skickas på remiss innan arbetet med att förändra byggre-glerna startas. Det har inte skett. Det har Boverket inte vågat, eller medvetet hoppat över. Det fanns inom Boverket hos medarbetarna en stor kritik mot detta. Den demokratiska processen har åsidosatts.

Ökade byggfel

Byggfelen kostar 110 miljarder kronor per år enligt Boverket. Det är en fjärdedel av byggkostnaderna.

Byggfelens stora kostnad är i sig ett argument att behålla, förbättra, och utöka regelverket.

Branschen mogen för avreglering?

De mycket stora kostnaderna för byggfel är ett tungt argument mot Boverkets uttalande att branschen är mogen för avreglering. Den stora andelen byggfel visar motsatsen till vad Boverket vill.

Kostnaderna för byggfel är ett argument MOT att avreglera.

Skjutande barn ska sättas i livstids fängelse, men fuskande byggare ska få fria tyglar?

Bara de som får betalt uppskattar förslaget

Bara de som får betalt tycker att förslaget är bra. En person som ger ut en handbok säger "Vi tycker om förslaget. Vårt förlag säger att vi kommer att sälja många handböcker."

Men bland Boverkets medarbetare finns de som säger att om detta går igenom, då slutar de på Boverket.

KUNSKAPENS BEVARANDE 1

Kunskapen om byggande och motiven bakom regelverken behöver finnas kvar hos Boverket. Det är ännu ett motiv för att behålla regelverket. Konsekvensen av avregleringen är att kunskap om reglerna och motiven bakom reglerna kommer att klinga av och försvinna inom offentlig förvaltning och i branschen. När Boverket nu samtidigt avslutar och avser att slänga sitt biblioteks över 20 000 volymer och Boverkets historia, då blir de enskilda personernas kunskap än viktigare. Biblioteket är Boverkets aktiva minne. Arkivet och diariet är det passiva minnet och har inte på långa vägar varit lika omfattande eller kunnat innehålla samma mängd kunskap. Kunskap som nu alltså går förlorad.

KUNSKAPENS BEVARANDE 2

Just nu går branschen in i en mycket kraftig lågkonjunktur. Då kommer många som har arbetat länge och bär mycket kunskap att byta till andra yrken utanför byggbranschen. Detta sker av nödvändighet. Så har skett vid varje lågkonjunktur. Det ger vid varje lågkonjunktur ett mycket stort kunskapstapp.

Kvar kommer att finnas å ena sidan några få mycket duktiga personer, samt å andra sidan några som är mycket oskickliga men kan ge oerhört låga priser. Byggfusket ökar troligen markant, gränsande till katastrofalt. I den situationen behöver kommunerna bra verktyg för sin myndighetsutövning. Branschen och samhället behöver ha kunskapen i reglerna.

Att skära ner byggreglerna så som sker nu är en aktiv aggressiv radering av kunskap. Det kommer också att ge konsekvensen att många av Boverkets medarbetare om något eller några år sägs upp, medarbetare som är kunniga i området. Kunskap försvinner. Boverket kommer att bli än mer anorektiskt. Redan idag är många områden inom Boverkets ansvar bevakade av enbart en enda person. När någon av dessa personer av någon anledning faller ifrån förlorar Boverket hela det kunskapsområdet.

Bristen på kunskap gör också att det inte alltid blir uppenbart vad som saknas. Man måste veta och ha kunskap för att förstå att något saknas.

Detta behöver ses också mot bakgrund av Boverkets ledning har beslutat att Boverkets nya hus ska vara utan sitt bibliotek, och att Boverket ska som idag fortsättningsvis sakna på Boverkets områden specialiserade bibliotekarier. Specialbibliotekarier är kunskapsspecialister vilka kan området och vet var och hur vederhäftig information kan hämtas. Den kunskapen är långt mer utförlig hos specialbibliotekarier än hos också högt specialiserade experter på sakområdena.

Kunskapen privatiserad

Med avregleringen av byggreglerna är det tvunget att vända sig till andra källor för kunskapen. Underförstått hänvisar de nya byggreglerna till standardiseringen och handböcker, detta enligt en äldre jurist på Boverket. För att få reda på varje siffra som nu är borttagen ur reglerna krävs en utgift på tusentals kronor. Det blir oerhört dyrt att lägga kunskap bakom betalmur. Det blir än dyrare att bygga.

Handböcker och branschregler vilar på utförliga och detaljerade byggregler

Underförstått hänvisar de nya reglerna också till handböcker och branschregler. De som skriver handböcker och branschregler har ofta påpekat i samtal med Boverket att handböckerna utgår från eller "hängs upp" på byggreglerna. Utförliga och detaljerade byggregler är grunden som handböcker och branschregler är i behov av.

Standarder vilar inte på byggreglerna. Handböcker, branschregler, och standarder har alla det gemensamt att de visar upp ett spektrum av möjligheter. En skala på vilken den ritande arkitekten eller ingenjören väljer ett värde.

Byggreglerna, som är demokratiskt bestämda, anger vilka värden på skalan som kan användas.

När byggreglerna inte längre anger något alls, vilka handböcker eller branschregler ska då anses ha de gällande gränserna eller lösningarna?

En annan fråga: Kommer till exempel PEAB att vara tillåtna att bygga efter till exempel JM:s handbok?

Översikt eller gränsvärde

Både standarder och handböcker ger en översikt och palett över möjliga sätt att lösa problem. Att tala om var gränsen går, det görs i regelverket. Den basen är nu borttagen. Man kan nu välja nivå fritt. Nu med de nya byggreglerna får det certifierade byggprojekteringsföretaget alltså själva välja vad som ska anses som farligt eller livshotande. Är det detta som är Möjligheternas byggregler?

Att överklaga blir inte möjligt

Att överklaga vad ett företag gör är inte möjligt. När företag väljer nivå eller gränsvärde, eller utför kontroll av det som byggs, innan, under, och efter byggnation, vem ska medborgaren vända sig till för att överklaga ett felaktigt val eller ett felaktigt beslut? Blir det civilrättsliga processer där medborgaren får stå för rättegångskostnaderna? Det är företag som kommer att vara motparten.

Det går att överklaga myndighet-sutövning. Men inte företags agerande.

Det som har framförts internt inom Boverket är att den som vill överklaga får gå genom våra domstolar. Det är inte många medborgare som kommer att våga göra det, överklaga ett företags beslut och driva en civilrättslig process, då ett civilmål kan ge höga kostnader och de egna försäkringarna med säkerhet inte täcker kostnaderna.

Kunskapen ska ägas av det allmänna

Ska kunskapen vara allmän, eller finnas bakom betalmurar?

Med de nya byggreglerna lyfts kunskapen bort från det allmänt ägda till det privata, blir placerad bakom betalmurar, och belagd med copyright som i fallet med standardiseringen, och med mycket höga kostnader. Kunskapen blir privatiserad. Det är av ondo.

Företagen eller medborgarna?

Byggreglernas uppgift är vara till gagn och skydd för allmänheten och tredje man. Byggreglerna behövs för att se till att det som byggs blir bra för alla och ger bostäder där folk kan leva goda liv. Boverkets generaldirektör säger: "Vi är företagsvänliga!" Den tankegången genomförs nu med att avreglera byggbranschen.

GESTALTAD LIVSMILJÖ

Det stora projektet Gestaltad livsmiljö, som har kostat miljoner och i årtal engagerat 40–50 personer på Boverket samt ett antal externa konsulter, det projektets uttalade syfte var att höja kvalitén på det som byggs i Sverige.

Projektet Gestaltad livsmiljö har inte på något vis påverkat utformningen av de nya byggreglerna. De nya byggreglerna går däremot helt emot den strävan som finns i Gestaltad livsmiljö.

De nya byggreglerna och Gestaltad livsmiljö ger tillsammans resultatet att några mycket få byggnader blir bättre med hjälp av kunskapen från Gestaltad livsmiljö. Medan det stora flertalet byggnader och bostäder blir kraftigt försämrade och blir helt opåverkade av Gestaltad livsmiljö.

Här missar Boverket stort. Det är genom ett väl utbyggt och väl genomarbetat byggregelverk som de resultat Gestaltad livsmiljö har kommit fram till skulle ha kunnat genomföras. Den möjligheten försitter Boverket.

Gestaltad livsmiljö har kritiserats skarpt för att det inte ger verktyg att genomföra vad som skrivs. När en arkitekt möter sin uppdragsgivare och uppdragsgivaren inte har lust att följa Gestaltad livsmiljös goda föresatser, då ger Gestaltad livsmiljö ingen hjälp till arkitekten. Alla goda förslag avfärdas lätt och enkelt när beställaren säger:

"Vill inte."

Hela projektets arbete är därför förgäves.

KLIMATFÖRÄNDRING OCH KLIMATANPASSNING

Ingen hänsyn tas i de nya reglerna till klimatförändring och klimatanpassning. Trots det arbete som under lång tid har pågått på Boverket genom det stora projektet för klimatanpassning.

Hus och bostäder som byggs idag behöver utformas för att undvika höga temperaturer inomhus. De värmeböljor och temperaturrekord vi under år 2023 har sett över hela världen är en aning av den nya verkligheten vi behöver bygga för. Detta kommer också i mycket hög grad att påverka vår befintliga bebyggelse som kommer att behöva åtgärder för att skydda mot värmen.

Det är den ständiga förändringen mot ständigt högre temperaturnivåer som är det nya normala. Att nästa år kommer att vara varmare än det innevarande är vad normaliteten i förändringen innebär. Likadant för nederbörd. Vädret kommer helt enkelt att bli allt mer lynnigt med allt större extremer. Men Boverket tar inte hänsyn till det i sina nya regler.

Tidplanen för de nya byggreglerna tar inga hänsyn

Boverkets tidplan ger inte utrymme för en andra remissomgång. Datumet då de nya reglerna ska träda i kraft har flyttat fram ett halvår därför att det har kommit in 1400 till större delen negativa svar på remisserna. Den mycket snäva tidplan som var satt gav för litet tid till att läsa och bearbeta och föra in svaren på remisserna. Och ingen andra remissvände kan hinnas med!

Det kan bli så att reglerna sjösätts och träder i kraft runt årsskiftet 2024-2025. Då följer Boverkets agerande det som skedde vid sjösättandet av Bullerreglerna.

Bullerreglernas exempel?

Av Bullerreglernas remissvar var 30% negativa. Boverkets remisser brukar ingen reagera på, men här argumenterade plötsligt 30% för avslag! Det är ett jordskred i detta sammanhang. Men Boverkets kommunikatörer vände på det och sa att hela 70% var positiva!

Så några mindre förändringar fördes in Bullerreglerna. Men inte alls den stora mängd som hade behövts för att tillfredsställa kritiken. På Boverket diskuterades det om reglerna för buller skulle bearbetas mer och gå ut på en remissrunda till. Men nej. Boverkets generaldirektör sa "Vi testar!" och skickade reglerna till att träda i kraft.

Vilket strider mot demokratin.

Kommer samma sak att hända med

de övriga byggreglerna?

Också detta strider mot demokratin.

SVERIGE ÄR TILL FÖR BYGGBRANSCHEN I BOVERKETS FÖRSLAG

Med detta förslag flyttas makten över regler, granskning, genomförande, och kontroll från folkvalda församlingar till byggbranschen.

Sverige kommer då att vara till för byggbranschen, inte för medborgarna.

Lagar, förordningar, och författningar kan ersättas av standarder?

2020-03-12 hölls ett internt seminarium på Boverket, ett så kallat boverks-info. Generaldirektör Anders Sjelvgren och Ulrika Francke berättade om de nya byggreglerna och samarbetet med standardiseringen (SIS, som Francke tidigare lett). Under det mötet gjorde undertecknad löpande anteckningar, i de anteckningarna går att läsa:

Francke: "När vi har gjort piloterna har vi funderat på om vi ska ha standarder istället för lag och förordning. Till exempel klimat, där skulle vi behöva en standard som är enklare än att behöva dra en lag och en förordning, det går snabbare och enklare. [...] När vi öppnar det här med standardisering så ser vi andra saker som öppnar sig som kan standardiseras."

Små kommuner och små företag halkar efter

I små kommuner där antalet kompetenta personer är färre, där kommer man inte att kunna orientera sig i den mycket snåriga skog av nya standarder, uppsjö av branschregler, olika handböcker från otaliga källor och många liknande skrifter.

Systemet påskyndar därför den ökande skillnaden mellan stad och land, både när det gäller det kommunala men också vad gäller företagen inom byggsektorn. Små företag kommer att få det ännu svårare än idag att veta vad som gäller, och därmed att konkurrera på lika villkor. Mindre företag kommer av samma anledning därför oftare att slås ut eller gå i konkurs, på grund av att det kommer att vara så svårt att veta vad som gäller.

REGLER HAR ALLTID FUNNITS

Ända sedan Hammurabis lagar har byggandet varit strikt reglerat. Samhället och tekniken blir för varje dag än mer komplexa, svårorienterade och komplicerade. Varför vill då Boverket gå mot strömmen och ta bort regleringarna nu, när vi ser att behovet av reglerna behövs än mer än förr?

Kunskapen behöver finnas hos det allmänna.

Nu går Sverige in i lågkonjunktur. Byggbranschen tvärnitar. Mängder med yrkeskunnigt folk på alla nivåer kommer att söka sitt levebröd på annat håll. Kunskapen hos dessa människor lämnar alltså branschen.

Då behöver kunskapen förvaltas och finnas kvar i regelverket. Inte slängas på sophögen och fördummas så som Boverket är på väg att göra.

När uppbyggnaden drar igång igen måste regelverket fungera och vara en ledstjärna.

Öppenhet och transparens är inte allt

Boverket har förberett förslaget transparent och icke dolt säger de. "Vi döljer inget." för att citera en äldre jurist inblandad i arbetet. Men varken modellerna för omdaning eller tankarna bakom har trumpetats ut eller annonserats stort och brett för att kunna diskuteras på ett förutsättningslöst vis.

Däremot har den mångåriga kommunikationsplanen följts, för hur förändringen ska drivas igenom, för vilka som ska påverkas när. Det är också av den anledningen odemokratiskt. Det är också mot förnuft. Några få har velat driva igenom sin vilja, och gjort det på ett sätt som visar att de har varit tvungna att i praktiken övertala en grupp i taget för att förändringen ska accepteras. Kommunikationsplanen för genomdrivandet togs fram tillsammans med SIS för fem-sex år sedan. Därefter har grupp efter grupp i en noga genomtänkt sekvens involverats och fått vänja sig vid tanken på hur det nya regelverket fungerar.

NOTERINGAR

Möjligheternas brottsbalk

De nya byggreglerna kallas av ledningen och kommunikatörerna för "Möjligheternas byggregler". En äldre jurist utbrast därför att det är som att kalla brottsbalken för "Möjligheternas brottsbalk". Det visar i sin oavsiktliga humor orimligheten i förslaget.

Gott att säga om förslaget?

Det goda som går att säga är att Boverkets texter har rensats från syftnings- och referensfel. Och ett antal byggtekniska okunnigheter har rensats bort.

AVSLUTANDE ORD

Sverige har haft en gedigen kunskap om hur bra hus och bra bostäder formas och byggs. Denna remiss skär nu bort den sista resten av de regler som garanterade ett någorlunda gott boende. Det är med sorg jag och många kollegor ser med vilken utpräglad naivitet som kunskap nu slaktas, samt hur makt förflyttas från det gemensamma samhället, till de som är till för stå till tjänst med att bygga för oss. Den naiviteten öppnar för mycket stora försämringar på många plan i samhället.

Boverket går enbart på det ej bevisade behovet som samhällsbyggnadssektorn och byggnadsindustrin tror är sanning, att effektivisera byggandet genom att ta bort reglerna. Boverket bortser från medborgarna, de enskilda individer i stor mängd, som ska använda bebyggelsen.

Enligt Byggföretagens skrift "Byggkostnader och konkurrens - hur är det egentligen?" från 2020: "Vi leker med tanken att vi på något sätt skulle kunna halvera byggkostnaderna. Om vi kunde det skulle hyran i runda tal kunna sänkas med en sextondel, d v s. cirka 6 procent."

Välj din planekonomi

I det framtida Sverige som Boverkets förslag strävar till kan vi välja mellan olika sorters planekonomi: å la PEAB, Skanska, JM, eller NCC.

Men inte välja fritt

Våra kommuner som är våra företrädare kommer med detta förslag inte längre att kunna välja vår egen fria värld eller vilken värld vi vill bygga, våra valda representanter i kommunerna kommer inte heller att kunna skydda vare sig det gemensamma eller individer. Sverige kommer att vara till för byggbranschen. ■

Jakob Lindström Wranne är Arkitekt SAR/MSA.

Yrkesverksam sedan 1980, på Boverket de senaste 5½ åren, pensionerad från och med 12 juni 2023.